

Emil DRAGNEV

PhD of History, Associate Professor
State University of Moldova
Email: edragnev@gmail.com

HOLIDAYS IN THE MURAL PAINTING OF THE MOLDOVAN CHURCHES FROM THE FIFTEENTH-SIXTEENTH CENTURIES

In the XI – XII centuries, the iconographic cycle of the main holidays in the Byzantine liturgical calendar, called from this time – δωδεκάορτον, is constituted. During the 15th – 16th centuries, there were several substitutions in the register of the 12 Royal Holidays. The Feast of the Resurrection is promoted to a higher status, and Good Friday and Lazarus' Saturday no longer appear in this cycle, all being replaced by two Marian holidays: the Nativity, the Entry of the Mother into the church and the Exaltation of the Honest Cross. The Marian holidays were introduced into the Byzantine liturgical calendar, around the beginning of the seventh century and probably during the time of Patriarch German I respectively, with well-known illustrations from the ninth-tenth centuries in Cappadocia. In the following centuries, the number of examples multiplied, from St. Sophia in Kiev and Daphni (11th century), to mural paintings from the Paleological era (Gračianica, Chilendari, Chora). These scenes appear in the cycles of the Life of the Mother of God, of the Menologist or as separate subjects. Their introduction into the Dodecaorton occurs after the fourteenth century. Moldovan examples confirm this. The scene of the Entry of the Mother of God into the church, appears in the nave of the church from Pătrăuți, framed in the context of the Feasts. At Voroneț, the same scene appears even more obviously placed within the Dodecaorton, on the western wall of the nave. The best highlighted in the Feasts cycle is this scene in the basin of the southern apse of the nave of Dorohoi. In Bălinești, the iconographic representations of both Marian holidays are placed in the Dodecaorton register, on the northern wall of the nave. Thus, here, the new wording of Dodecaorton appears almost finalized. In the 16th century, the scenes of the mentioned Marian holidays appear during the Feasts at Moldovița and St. Dumitru in Suceava. Their introduction in the Feasts seems to be more systematic in Moldovan mural painting than in Greek mural paintings.

Emil DRAGNEV

doctor în istorie, conferențiar universitar

Universitatea de Stat din Moldova

Email: edragnev@gmail.com

SĂRBĂTORILE MARIALE ÎN PICTURA MURALĂ A BISERICILOR MOLDOVENEȘTI DIN SECOLELE XV–XVI

În secolele XI–XII, se constituie ciclul iconografic al principalelor sărbători din calendarul liturgic bizantin, numit din această vreme – δodeκάορτον. Pe durata secolelor XV–XVI se produc câteva substituții în registrul celor 12 Sărbători Împărătești. Sărbătoarea Învierii, este promovată la un statut superior, iar Vinerea Mare și Sâmbăta lui Lazăr nu mai apar nici ele în cadrul acestui ciclu, toate fiind înlocuite prin două sărbători mariale: Nașterea Maicii Domnului, Intrarea Maicii Domnului în biserică și Înălțarea Cinstitei Cruci. Sărbătorile mariale au fost introduse în calendarul liturgic bizantin, pe la începutul secolului VII și probabil pe timpul patriarhului Gherman I respectiv, cu ilustrații cunoscute din secolele IX–X în Cappadocia. În secolele următoare, numărul exemplelor se multiplică, de la Sf. Sofia din Kiev și Dafni (secolul XI), până la picturile murale din epoca Paleologă (Gračianica, Chilendari, Chora). Aceste scene, apar în ciclurile Vieții Maicii Domnului, a Menologului sau ca subiecte separate. Introducerea lor în cadrul Dodecaortonului se produce după secolul al XIV-lea. Exemplele moldovenești vin să confirme acest lucru. Scena Intrării Maicii Domnului în biserică, apare în naosul bisericii din Pătrăuți, încadrată în contextul Praznicelor. La Voroneț, aceeași scenă apare și mai evident plasată în cadrul Dodecaortonului, pe zidul vestic al naosului. Cel mai bine evidențiată în cadrul ciclului Praznicelor apare această scenă în conca absidei sudice a naosului de la Dorohoi. La Bălinești, reprezentările iconografice ale ambelor sărbători mariale, sunt plasate în registrul Dodecaortunului, pe zidul nordic al naosului. Astfel, aici, apare aproape definitivată noua redacție a Dodecaortunului. În secolul al XVI-lea scenele sărbătorilor mariale menționate apar în cadrul Praznicelor la Moldovița și Sf. Dumitru din Suceava. Introducerea lor în cadrul Praznicelor, pare a fi mai sistematică în pictura murală moldovenească, decât în picturile murale grecești.